

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Merceura si Sambat'a.

Pretiuulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesau rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 56.

— Sibiu, Sambata 16/28 Iuliu. —

1883.

Abonamentu nou

la

„Observatoriulu“

pe semestrulu alu 2-lea din anulu alu VI-lea, carele se incepe din 1/13 Iuliu 1883 si ese regulatu de doue-ori pe septemana.

Pretiuulu este insemnatu de asupra si alaturea cu titulu, adeca inlaintrulu monarchiei pe 6 luni 4 fl. v. a., pe 12 luni 8 fl. v. a. In Romani'a totu numai cu 8 fl. pe anu, daca se prenumera directu la post'a Romaniei. In afara de monarchia 11 franci pe 6 luni, 22 franci pe 12 luni.

Espeditiunea prin posta e cu atatu mai regulata, cu catu liniile posteloru se inmultiescu pe fiacare anu in tote regiunile si directiunile, spre mare comoditate a publiculu.

Ori-ce reclamatiune se se faca celu multu in optu dile, spre a se implini in regula.

Celu mai usioru modu a prenumera este prin mandate (asemnatiuni, blanquette) postali. Dara adresele se fia scrise exactu pe cuponulu blanquettei, in dosu. A se adressa de a dreptulu catre redactiune: Sibiu, Piatu'a mica 27.

Planurile companiei. Defaimarea episcopiloru. Mascele. Adeverat'a missiune a ministrului si episcopulu.

Unii barbati din cei mai de frunte sunt de parere, ca se nu facemu asia casu mare din injuraturile si calumniile pressei magiare, ci se le si mai despretiuimu si trecemu cu vederea. Noi suntemu precumu observaseramu si intru o alta epoca, de alta parere. Nu facemu casu mare din nouedieci si noue de atacuri, ca-ci si suntemu dedati cu ele si scimu se suferimu multe, le si despretiuimu din totu sufletulu nostru. Obvinu inse atacuri, lovituri diaristice de acelea, despre care scii bine ca ele sunt preparate si deliberate in adinsu, nu in redactiunea cutarui diariu, ci cu totulu airea, in consilii secrete, ca parti ale unui planu intregu, ca vedetta

sau antegarda a unei trupe numeroase, a unui planu precugetatu si destinatu a se executa pe spinarea nostra. In casuri de acestea actiunea pressei vrasmasiesci sta intru a pipai falsurile, a pandi se vedea, daca celu destinatu a fi victim'a tiraniei, sta desteptu sau ca dorme dusu, ori-ca de si desteptu, dara numai catu ambla de colo pana colo, ca si ametitu, fara a intreprinde nimicu pe lume spre apararea sa.

Totu asia intielegemu noi si pe „B'Pesti Hirlep“ si pe compani'a dela care este inspiratu in casulu de faia. Precumu alte diarie au fostu puse in adinsu ca se amerintie cu versari de sange, cu resboiu, pentru ca tota suflarea romanésca se fuga de fric'a lor si se se ascunda prin borticele de sioreci, intocma acestu „B'P. Hirlep“ este comandatu ca se cerce, ore ce aru dice romanii, candu instituttele dela Nasaudu s'aru desfiintia, era seminariulu de clerici din Gherla s'ar preface in seminaru magiaru, cu profesori catholici magiari, cari se propuna la facultatea theologica de patru ani studiele cele mai multe, daca nu pe tote, in limb'a magiara; se se faca acestu inceputu la Gherla, de unde in anii urmatori se treca si la Blasiu, ca-ci la Orade seminaru gr.-catholicu de clerici n'au existatu niciodata, si in acea diecesa preotimea se magiarisedia mereu mai bine de ani patru-dieci, adeca dela mórtea episcopulu Samuilu Vulcanu amicu si contimpuranu alu lui Georgiu Sincai si Petru Maioru. Dela uniti apoi se treca si la seminariile neuniti, era pana atunci se sparga prin statutulu provinciei mitropolitane gr.-or. romanesce cu ajutorulu mitropolitulu-patriarchu serbescu Anghelici, care nu a fostu inaltiatu numai de flori de maru, in puterea bracialoru, la acelu rang inaltu si grasu cu venitu anualu de preste doue sute mii florini v. a. Daca parintelui episcopu Joanu Szabo i s'a datu o rola atatu de importanta pentru romanii gr.-cat., apoi planulu ar fi numai pe diumetate pusu in lucrare, daca pe romanii gr.-or. iar lasa in pace, ca-ci atunci limb'a si nationalitatea romanésca si-ar cauta scapare la acea parte a natiunei, si apoi ceea ce ar fi si mai fatalu pentru unu ministru catholicu si totuodata frate franciscanu, tinerimea gr.-cat. unita ar trece in companii si batalione intregi la biseric'a gr.-or.

neunita, pana candu dn. ministru s'ar pomeni ca seminariile gr.-cat. remanu desierte de romani si ca ia remasu ca in loculu acestora se infunde baiati din Retranchementulu dela Sibiu plinu de copii aflati, sau din Secuime dela Csik si Gyergyó, ca se nu mai fuga in Romani'a. Dara ritulu? Asi, ritulu? Care barbatu de statulu isi mai face astadi vreunu scrupolu din ritu? Ritulu ca si integulu simbolu de credintia alu unei religuni are se fia instrumentu alu potestatiei statulu.

Asia dara un'a din grijile principali ale despotismulu trebuie se fia, ca romanii gr.-cat. alungati din instituttele lor nu cumva se afle asilu de scapare la romanii gr.-or., ci se li se inchida tote portile si usile, ca se nu pota strabate acolo. Acestu scopu se pote ajunge pe cali diverse, dintre care una este incopciarea bisericei gr.-or. romanesce cu biseric'a serbesca.

Dupa alu doilea planu infernale de a nu emancipa pe preotii din fiscalitati (dominie, saline montanistica preste totu), ci de a'i tine in veci robi, de a si mai cumpara sclavi de acestia, erasi duce totu la inchiderea portiloru si usiloru. Daca in fiscalitati voru tine in robia cu simbria pe popii uniti, ei trebuie se cumpere si pe popii neuniti, apoi acestia sunt in domenie si in regiunile montanistice mai multi decatulu cei uniti. „Nem emancipalni, a nu'i desrobi, dice compani'a dela „Budapesti Hirlep.“

Preste acestea compani'a din Budapesta lauda pe episcopu ca lucra fara sgomotu, fara a face sfara in tiara cu magiarisarea. Intielesamu noi ore-ce insamna acesta? Ea insamna, ca romanii se fia si se petreca in privighiare neadormita, se fia totudeauna destepti, se aiba ochi ageri si audiulu aprigu in tote partile si la tote ocaziunile, era candu si mtupericolulu, se'si dea semnalulu. Sau asia, sau — mai repetimu a diecea ora de 5 1/2 ani, — pela 1900 adeca preste vreo 17 ani veti avea popi magiari, altariile vostre derimate, poporani vostrii parte transmigrati in Romani'a si in Russi'a, parte papistasiti cumu diceti voi, sau si calviniti, curatu ca inainte cu 200 de ani, pe candu superintendentele calvinescu ve dedea popi si denumia protopopi, era mitropolitulu romaniloru scapatase la

Foisiór'a „Observatoriului“.

Evulu modernu.

(Urmare).

Ce e mai multu, unii filosofi naturalisti declara, ca omulu si animalele sunt parasitii pamentulu. Tote acestea teorii, despre nascerea fiintieloru si a omulu, sunt numai hipoteses lipsite de ori-ce base, ceea ce se vede si de acolo, ca susu numitii evolutionisti si darwinisti singuri ei nu se unescu in nici-o parere a lor. Ei singuri sunt impartiti in „Avto-gonisti“, cari adeca invetia, ca o fiintia organica simpla se produce din un'a solutiune organica, si „Plasmogonisti“, cari adeca dicu, ca ori-ce fiintia s'a produsu spontaneu in unu liquidu organicu, care contine materiele necesarie sub forma organica, pr. albumina, grasimi hidrate, carbonice etc.). Dar aci sunt de minune! Ei vorbescu de liquidu si solutiune organica. Fia-ne iertatu a intrebá, ca de unde au capetatu Avto-gonistii si Plasmogonistii acelu liquidu ori solutiune organica, pentru-ca „a non esse ad esse non valet conclusio“!

Dar despre Darwinismu ne rezervamu dreptulu a vorbi mai in detaiu cu alta ocaziune. Asemenea si despre „Mesmerismu“ si „Spiritismu“; de ore-ce acestea trebuie esaminate bine si in detaiu, era nu numai in trecatu, ca-ci ele sunt acelea, acaroru cunoscintia in parte nu ajunge nimicu. Dar pentru aceea vomu vorbi in loculu lor despre unu altu ceva, ce merita se fia cunoscutu publiculu romanescu; adeca se se mai mire inca de ceva.

Sciti despre ce? . . .

„Nu ati auditu de Francmaconi ori Murari liberi?“

Ori ati auditu ori nu, acum, dupa cum dice Turculu, imi veni chefulu, se totu vorbescu si povestescu.

Ore-ce felu de limba mai sunt si acestia? Sunt camu de multe limbi si nu te mira iubite cetitoriule, candu iti spunemu, ca Francmaconii sunt societatea cea mai periculosa pentru constitutiunea statulu si a bisericei. Devis'a acestei societati este: „Tronulu si altariulu se se nimicésca“! . . . Acesta societate a fostu si este in mare parte germenulu revolutioniloru. Ea e precum dice francmaconulu „Blontsely“, o mare catena, ce lantiuesce lumea dela unu capetu pana la celelaltu.

Adunările generale ale acestei societati in mai multe locuri: (In 1873 et 1875) in Berlin si Bayreuth au fostu totu atatea signale pentru unu asaltu ce trebuia se se produca contra ordinii de pana atunci nu numai a stateloru, ci si a bisericei: ca-ci: „Écrasez l'Infamé“ alui Voltaire a fostu si este vocea alarmatöre pentru totu francmaconulu. Si cine nu crede si nu aude, ca societatea acesta a Francmaconiloru este intinsa forte multu prin marele numeru de individi, pe cari ea ia prinsu in lantiulu seu; e avuta, e incuragiata, ma protegiata de domnitori si notabilitati*)! . . . Acesta societate are pressa periodica, ce sta cu multu mai bine de catu a nostra in privinti'a materiale, are carti, literatura; si pe tota dio'a castiga totu mai multi adepti in sinulu seu. In copiosulu journalu francmaconicu: „Monde-Maçonique“ din Maiu 1870 se vede, ca in Franci'a singura sunt 400.000 francmaconi. Ma in constitutiunea francmaconica franceza in articlu 5 se spune si dice francu: „Ca Francmaconii au de scopu firmu, de a atrage pe toti membrii societatii omenesce in societatea loru.“

Acesta societate, ca se pota obtine catu de multu contingentu de persone si individi, a buciurnatu in larg'a lume ca: „Scopulu francmaconiloru este progressulu omenimei“! . . .

*) Vedi Vorrede d. E. Sickinger an die Freimaurerei von F. Doupanloup übersetzt v. E. Sickinger, Mainz 1875.

Si apoi, ca se'si pota ajunge acestu scopu, acesta societate si-a ridicatu vocea si a enuntiatu, ca primo loco religiunea trebuie exterminata! Bisericele si tote instituttele religioase-morali trebuiescu derimate: Educatiune fara religiune, scoli fara biserica, moralu civilu si altele a propusu acesta societate. Francmaconii dicu: „Das Christenthum ist nichts anderes, als die Religion der Heuchelei, erfunden von den falschen Priestern des Christus, der unsere Schritte lenken will!“*)

Si intru adeveru, acesta societate pe sine se pune de adeverata reformatöre a genulu omenescu. „Cine v're si dorese ca lumea se inaintedie, lumin'a se vina, omenimea se'si ajunga punctulu de culminatiune in desvoltare, acela trebuie se se faca francmaconu, ca-ci francmaconii singuri sunt aceia, cari potu se dea Europei si lumii directiunea sanetosa!“ Asia dicu si striga ei. . . .

Acesti francmaconi sunt forte fideli disei lu' Voltaire: „Écrasons l'Infamé“! adeca se nimicimu pe cei nedemni. — Si ca se pota ei face acesta, si-au propusu mai antaiu ca se restorne tote dogmele si institutiunile crestinismulu. Ei inceputa a huli tote dogmele, ma unu francmaconu dise in o adunare: „Francmaconeri'a e mai pe susu de tote dogmele“. Ei se adunara in mai multe sessiuni. In o sessiune decidu mortalitatea sufletulu, in alt'a neesistenti'a lui Ddieu, in alt'a ca crestinismulu e unu fanaticismu insielatoriu. Unu renumitu francmaconu (Dr. Guépein) dise: „Numai nebulii si ignorantii mai visedia si halucinedia inca si astadi de unu Ddieu si de nemore, precum si de o alta vietia“! . . . Cum amu disu, ei inceputa a huli crestinismulu si in spetie catolicismulu: „ca unele ce sufoca liber'a cugetare a omulu“. Principiulu fundamentale alu lor este: „liber'a cugetare“. Strigara asia in acesta societate, cu scopu, firesce, ca se se pota inmulti. Si intru adeveru —

*) Vedi die Freimaurerei v. E. Sickinger übersetzt nach F. Doupanloup, Mainz p. 11 ed. 1875.

*) Vedi V. Conta „Teori'a undulationii universale“ espusa in Convorbirile liter. a. 1876—7, Jasi.

conditiune de capelanu calvinescu, sau ca înainte cu 130—180 de ani, pe candu theologulu iesuitu gubernă si episcopulu numai subscriă.

Acestea sunt planurile de exterminare. Dara se trecemu la calumniile companiei.

In dieces'a Gherlei totulu este infectatu impregiurulu episcopului Szabo. Din seminariulu dela Gherla esu totu popi rei de o lunga serie de ani. Diecesea este corupta. Intre toti episcopii Szabo este celu mai bunu.

Compani'a dela Budapesta in orb'a sa furia trage in judecat'a sa in pertinenta totu trecutulu acelei diecese, defaima cu nerusinare pe toti episcopii repausati si vietuitori, si cu acêsta lovesce indirecte tocma si in tronu. Arogantia fâra exemplu aici in patri'a nâstra.

Afle aceia cari nu sciu, cã episcopiile dela Gherla si Lugosiu au fostu fundate de cãtra Maiestatea sa imperatulu si regele nostru Franciscu Josifu numai in a. 1850 apoi preconisatu cumu se dice, de cãtra patriarchulu Romei Pius X-lea in a. 1854. Cã fundatoru, dreptulu de patronatu ilu reservã siesi insusi Monarchulu, cu acea conditiune inse, cã acelea doue episcopii cã si intrég'a provincia mitropolitana se aiba si se'si conserve in vecii veciloru caracterulu loru distinctiv de episcopii curatu nationali romanesce. Din acêsta cauza si conformu acelei vointie prea inalte in comitatele incorporate la Ungari'a s'au si alesu si separat elementulu ruténu de cãtra celu romanescu pe cãtu numai a fostu prin putintia, din comuna in comuna. Asia, provinci'a mitropolitana de Alba-Juli'a cu tôte trei diecesele sale sufragane este si trebue se fia in veci nationala romanésca. Petitiunile numeróse ale clerului si poporului, incepundu dela 1848 pâna la 1851, dupa acelea prea inaltele diplome imperiali si bulele pontificali sunatóre pe acelea diecese si pe acea mitropolia, confirma si sanctionéda caracterulu loru national-romanescu pentru totudeauna, éra clerulu si poporulu tine la ele numai sub acêsta conditiune. Se se lase calile ascunse si clandestine; se se spuna chiaru astadi sau mâne poporului din tôte diecesele, cã bisericile sale nu mai sunt romanesce si voi veti vedea, cã elu le va parasi asia, in cãtu nici cu baionettele intinse nu'la veti mai duce la nici-o biserică.

Dara atunci nu'i veti ingropa mortii, nu veti baptisa nici cununa? Mai cercati si acêsta. Au cercatu parintii vostrii sub „principii patriotici;“ au cercatu austriacii cu iesuitii sub Carolu VI si sub Mari'a Teresi'a, in fine au cercatu din nou cãtiva proprietarii din comitatulu Hunedórei intre anii 1815—1833; au implutu temnitiele cu romani, au spendiuratu din ei, au gonitu din tiéra pe multime de popi; cu tôte acestea poporulu n'au mersu la bisericile, care dupa convictiunea sa n'au fostu ale loru, éra pe morti iau ingropatu betranii comunei, pe cei nou nascuti iau baptisatu mósiele in numele Tatalui si alu Fiului si alu Spiritului santu, pe cei incredintiatii (logoditi) iau cununatu parintii cu nunii.

Diecesa corupta? Pentru ce? Cã-ci este romanésca? Din mare nefericire ea nici pe de parte nu e destulu de romanésca precum ar trebui se fia conformu originei si destinatiunei sale respicate fôrte lamuritu in diplomele imperiali, in bulle

multi parasira viéti'a de mai aintea loru, si se inolara sub flamulu francmaçonicu; dar in urma ei vediura cãtu sunt acum de insielati si nefericiti aflandu-se intre ómeni fâra Ddiu si lege.

Cum scie tóta lumea, acesta societate e unu resbelu perpetuu, contra ordinii actuale. Ea se lupta pentru a fundá unu moralu fâra religiune — moralu civilu et rationalu. — Ea se lupta pentru a pune base instructiunii si educatiunii tinerimii, carea se fia fâra Ddiu, fâra credintia si religiune. Ei isi propuse la dogma loru: „Moralulu e independentu de ori-ce religiune.“

Se scie cã tóta directiunea si progressulu ce se astépta in venitoriu dela omenime, depinde in mare parte dela directiunea si crescerea tinerimii. Estumodu si francmaçonii, cã se póta reformá omenimea, mai ántaiu trebue se reformédie tinerimea; cã-ci Leibnitz insusi a disu odata: „Dati-mi in mana tinerimea si ve voi reformá omenimea!“ Ci, cum vréu ei se reformédie tinerimea si prin tinerime omenimea? Éta cum; oratorulu francmaçoniloru din o adunare a loru in Paris éta cum respunde intrebarii: „Cã óre e de lipsa a se suprimá educatiunea religioasă?“ „Credintia in Ddiu despóia pe omu de tóta libertatea, de-ci este fâra de folosu pentru crescerea prunciloru.“*). Éra francmaçonulu Br. Massol in o loja a francmaçoniloru din Iuliu 1867 dise: „Pruncii trebue crescuti in o scóla cu totul independenta de reilgiune si de credintia in Ddiu.“**)

(Va urmá.)

si in vointi'a romaniloru declarata de nenu-numerate-ori cu tota solemnitatea. Din contra, corupta, adeca desromanita si corcita a fostu o parte mare din acea diecesa înainte de infintierea ei, atátu de corcita, in cãtu douedieci de ani nu au potutu fi de ajunsu spre a o curati de atâta neghina.

Audi corupta! Monarchulu a cautatu si denu-mitu pâna la episcopulu Szabo alti trei episcopi, pe Joanu Alexi (repausatu), Joanu Vancea si Joanu Pavelu. Acesti doi au binemeritatu de acea diecesa in spiritulu diplomeloru, in cãtu totu acelu augustu patronu iau aflatu demni de a'i inainta la positiunea in care se afla, unulu archiepiscopu mitropolitu, altulu la o diecesa multu mai bine dotata, care sub conducerea unui favoritu alu fostului ministeriu Andrassy, spoliata de averi, adusa in disordine scandalósa, era p'aci se cada in ruine.

(Va urmá.)

Transilvania.

Sibiu, 27/15 Iuliu. Dilele aceste se afla in acestu mare principatu doi domni ministrii, br. Gabr. Kemény dela resortulu comunicatiunei si com. Paulu Széchenyi, de agricultura, industria si comerciu. Ambii ministrii au fostu pe câteva ore si in comitatulu Sibiiului, adeca br. Kemény pâna la Saline (Vizakna), pe unde a visitatu unele poduri dela calea ferata, despre care se crede cã sunt fôrte periculóse si se cere cã se fia inlocuite cu altele de feru. Fâra se fia asteptatu vreo nu sciu ce primire dela acelu orasielu, ministrulu se întórse iute pâna la Turd'a, unde asistã la deschiderea scurtei ramure de cale ferata care duce dela statiunea Ghirisiu la acelu orasiu. De acolo ministru o luã pe la M.-Osiorheiu si S.-Reghinu pe Murasiu insusu pâna la Borsecu si de aci in passulu Tölgyes de cãtra Moldov'a. Este adeca vechiu planulu de a continua lini'a calei ferate pe valea Murasiului prin Secuime pâna la fruntarie si de acolo dupa prealabila conventiune cu Romani'a a o inpreuna cu calile ferate romanesce spre a esi la statiunea Pascani, de unde apoi se deschide comunicatiunea si pentru Ungari'a cu Russi'a si anume cu Odess'a la marea négra.

Ministrulu com. Paulu Széchenyi sosi aici joi deminétia insocitu de dnii generalu FML. Horváth, consiliariu ministru Kozma, silvicultoru supremu Bedö, consiliari de sectiune Bernolek si Madai si secretariulu minist. Mara. Asia ministrulu isi face visitatiunile sale cu multu aparatu; de alta parte inse refusa ori-ce primiri pompóse si desierte, dela care inse este aprópe preste putintia se desvetie cineva pe magiari, cu cari pâna mai de curendu se intreceau si sasii, cã se faca parada la ministrii, cum se face numai la monarchi. Dupa unu dejunu ce a luat pe la 11 óre la dn. prefectu Wächter, ministrulu a si plecatu in aceeaasi di in comitatulu Fagarasiului, unde se afla câteva domnie de ale statului, cã Porumbacu, Sambat'a (cu institutu de ieparia), Fagarasiu, Veneti'a cu Coman'a, Sîarcai'a si mai multi munti cu paduri. Dela Fagarasiu ministrulu trece prin o parte a Secuimei si de acolo se întórce la Brasiovu, unde va audi destule vaieraturi in contra gubernului romanescu si mai alesu asupra vamesiloru din Predealu, Branu (Cruce), Oituzu s. a.; adeca vaieraturi de acelea, de care'i place a publica fôrte desu „Kronstädter Zeitung“, fâra a voi se védia cu ochii sei, cã ruin'a si necurmat'a migrare de profesionisti (meseriasi) sasi si magiari, cum si nimicirea comerçului de producte si animale vine dea dreptulu dela mesurile luate de cãtra ministeriu si de legislatiunea Ungariei, precum se póte documenta pe largu chiaru si cu actele din archivulu camerei comerciale dela Brasiovu. Unde mai sunt renumitele lanarii, care intorceau sute de mii si milióne preste anu? unde cei 40 maiestrii postovari, boboari, perpetari etc. de frunte? Au mai remasu 3—4. Spuneti, cãte corporatiuni sasesci, care lucra din piei, cã cismari, pantofari, curelari, argasitori, sielari s. a. mai stau pe piciórele loru? Intrarea viteloru cornute este oprita neconditionatu, importulu de porci ingreunatu in totu modulu, pâna candu astadi citimu dela Bucovin'a, cã in Ungari'a e strinsu opritu importulu de porci dela Moldov'a „din caus'a unei bóle noue porcesci“. Apoi se te mai miri cã, abstractiune facuta de escesele unoru vamesi, gubernulu din Bucuresci inca cugeta la repressalii si doresce din sufletu cã se scape odata de conventiunea comerciala din 1874 inchiaia de cãtra ministeriulu conservativu cu o superficialitate ne mai audita, ceea ce se póte adeveri cu multime de positiuni din tarifa.

— Aici in Sibiu dnii deputati dietali dr. K. Wolff si Kästner au convocatu in 24 Iuliu o acunare de alegatori spre a le face unu raportu asupra activitatiei loru in dieta. Adunarea fû bine cercetata, raporturile fôrte instructive, la care vomu reveni.

Din Romani'a.

— Cu tôte deseale caletorii si absentari ale ministriloru din capitala, se pare totusi cã la gubernu se lucra multu in cestiuni din cele mai importante, dintre care unele sunt pe façia, altele dosite din ochii lumei. In press'a straina au batutu tare la ochi scirile telegrafice, cã gubernulu érase a mai comandatu alta 120 tunuri Krupp preste câte'i venisera asta primavara si cã se deschide o liferatiune de una miie milióne caramidi pentru scopuri de fortificatiuni*). Altii isi facu ilusiuni despre urmarile caletoriei de deunadi a d. ministru de externe Dim. Sturdza la Germani'a, cã si cum dsa ar fi mersu numai in cestiunea Dunarei, care nu inaintéda intru nimicu, in cãtu acuma s'a scornitu din nou faim'a, cã se va deschide la Londr'a conferentia noua, inse numai de caracteru privatu, la care va fi si Romani'a, in sperantia firesce, cã luandu cealalti diplomati mari si rafinati pe reprezentantele Romaniei la midiulocu, atâta se tilu mai fremente si ametiésca, pâna candu s'ar indupleca se adópte conditiunile si se implinésca totu ce voiesce Austro-Ungari'a. Se póte si asia ceva, cã multe se potu in lume, numai nu cu unu Joanu Ghica si in fine nici cu unu barbatu de statu din Romani'a. Mai ántaiu cã reprezentantele Romaniei isi are instructiunile sale dela gubernulu tierei, dela care nu se póte abate nici-o litera. In casulu de façia inse ori-care barbatu de statu va avea se dea façia cu tiér'a intréga; apoi oricine cunósce generatiunile actuali din Romani'a si spiritulu de care sunt acelea domnite, se va convinge usioru, cã cu esceptiunea unei mici fractiuni de ómeni, alte sute de mii din tôte clasele societatiei sunt gata se se arunce in celu mai invederatu periculu spre a se face aparatori ai Dunarei, precãtu ea spala pamentu romanescu. In cei cinçidieci de ani din urma nu s'a vediutu in Europ'a unu resboiu mai populariu decâtu ar fi unulu ce ar sparge din caus'a Dunarei. In a. 1877 trupele Romaniei nu s'au batutu cu nici-o ura contra turciloru. Dela 1830 încóce romanii se avusera prea bine cu turcii; aceste doue popóra nu mai aveau cause de a se urí unulu pe altulu. Banditii cari treceau câte odata Dunarea, sau erati mohamedani, sau prea adesea greci, bulgari, arnauti, imbracati turcesce, se intorceau de pe malulu stangu cu capetele sparte, sau cã'si lasau ósele pe aci pe undeva, ingropate fâra imam si hógua, sau fâra popa si cantaretu, éra locuitorii tierei nu le diceau nici-unu Ddiu se'i erte. In acelu anu trupele romanesce s'au batutu mai multu pentru ide'a sublima a independentiei definitive de statu suveranu, cu o inspiratiune mai multu cavalerésca, decâtu din interese materiali. Astadi vede ori-cine, cã aperiarea Dunarei este identificata in capetele ómeniloru atátu cu independenti'a statului, cãtu si cu cele mai mari interese materiali, economice si comerciali pe sute de ani inainte, pe totu viitoriulu.

— De candu s'a intorsu si regin'a dela Mam'a sa si dela consanginii ceilalti din Germani'a renana si s'a asediatu in Sinaia, unde se afla si regele, s'a pornitu unu adeveratu peregrinagiu nu numai din capitala, ci si din alte parti ale tierei cãtra acea resiedintia dela munte. Palatulu celu maretu alu regelui, la care se lucra in alu treilea anu, este aprópe gata intru tôte partile sale asia, cã se póta fi locuitu.

Ministrulu presiedente Joanu Brateanu, a carui sanatate este multu alterata de câteva luni încóce, pléca in strainenatate la baile Aix-les Bains, spre a se restaura pe cãtu se va potea. Regele si regin'a intréba desu prin telegrafu de starea sanetatiei ministrului presiedente.

Dupa calduri cumplite de aprópe 1 luna, in fine a ploatu bine in câteva parti ale tierei si chiaru in regiunea capitalei, in care locuirea nu mai erá de suferitu. Cã in mai multe districte nu a fostu tocma seceta mare, se cunósce si din numerósele casuri de tempestati cu fulgere si trasnete publicate in Monitoru, de care mai aflamu inca si urmatóriele

*) Pe la Bucuresci se face caramida fôrte buna, arslu inse tine fôrte scumpu. Dupace inse cãile ferate care ducu spre munti, se inmultiescu pe fia-care anu, timpulu nu e departe, candu chiaru in capitala se voru vedea palaturi de pétra, care voru costa totu atâta, sau mai puçinu cã cele de caramida.

*) Op. cit. p. 46.

**) Op. cit. p. 47.

patru, totuodata că răspunsu la ómenii cari credu că s. Ilie trasnesce si arunca grindina preste campuri de mania, că-ci nu tînu ómenii mai multe serbatori.

Apoi éta, că in Romani'a le tînu că la Jerusalimu si totusi s. Ilie e totu involburatu si totu resbunatoriu, că-ci: In dio'a de 19 Juniu, pe la órele 4 p. m., pe candu oile locuitorilor Stancu Marinu Manea, Sandu Cutieru, Voicu F. Manea si Ivana Ciobacinu din comun'a Brosteanca, judetiulu Teleormanu, se gaseau in campu pasiunandu, a caditu trasnetulu pe 17 dintr'inesele, remaindu mórte.

— In dio'a de 22 Juniu, pe la órele 3 p. m., cadiendu plóe cu grindina la comun'a Crampóia, judetiulu Oltu, a trasnitu pe locuitorulu Stanu Ciobanu, care se aflá la campu lînga o căpitia de fenu, sdrentiundu'i camasi'a si palindu'lu pe peptu si in capu, in cătu 'i a arsu perulu, din care cauza se afla greu bolnavu, ne mai fiindu sperantia a se îndrepta.

— In comun'a Tergulu-Pechea, din plóia urmata, a trasnitu unu siopronu de scanduri alu locuitorulu Costache Petrache, fâra insa a se aprinde.

In comun'a Satu-Pechea, asemenea a trasnitu in campu o clae de fenu nou, care a arsu cu desavêrsire.

— In dio'a de 26 Juniu, pe la órele 4 p. m. in comun'a Vizantea, judetiulu Putna, cu ocaziunea unei ploii torentiale, a trasnitu pe femei'a locuitorulu Stanciu Gh. Enache din acea comuna, din care cauza se gasesce in suferintia, avêndu unu picioru imflatu si accese de nebulie.

— Dominica, la 26 ale curente, s'au impartitu premiele elevelor din Asilulu Elen'a, patronatu de M. S. Regina. Solemnitatea a fostu presiediuta de domnu P. S. Aurelianu, ministrulu instructiunei publice si alu cultelor. Dupa recitarea mai multoru compositiuni de către elevele institutului si a diferite piese de musica, domnu directoru de studii a cititu o dare de séma a mersului invetiamentului, la care a răspunsu domnu ministru rostindu cuventarea de mai josu. Premiele s'au impartitu de dóm'n'a Aurelianu, éra diplomele absolventelor normaliste de către domnulu ministru alu instructiunei.

Unu publicu numerosu a luat parte la acésta serbare destinata a incuragia silinti'a la invetiatura si la lucru a elevelor Asilului.

Domnule eforu!

Dómnelor si domniloru professori!

Domnisióre!

Asilulu Elen'a dómna, patronatu de M. S. Regina, serbatoresce astadi invetiatur'a si munc'a, doue isvóre de propasire, dela cari atârna fericirea ori-carui nému. Ati invetiatu si ati lucratu unu anu intregu, scumpele mele domnisióre, v'ati inavutitu inmultindu-ve cunoscintiele, ve ati inavutitu invetiandu a lucra. Bucurandu-ne dar impreuna cu domniele-vóstre, cu parintii domnieloru-vóstre si cu toti Romanii iubitori de tíera, ne simtimu cu totii fericiti incununandu-ve silintiele.

Institutu de educatiune si instructiune, Asilulu Elen'a dómna, isvoritu din cele mai nobile si mai crestine simtiminte, a urmaritu dela intemeierea sa doue scopuri de o potriova folositoare pentru familie ca si pentru societate: munc'a si invetiatur'a. S'a tînutu a se demonstra prin fapte, ca ori-care ar fi positiunea sociala a elevelor, ori-care ar fi loculu ce impregiurarile dau fie-careia in societate, toti dela micu pâna la mare trebuie se muncimu, trebuie se invetiamu. S'au tînutu a se inveda ca munc'a, dupa intielesulu modernu, nu numai cá nobilitéza cá si invetiatur'a, dar contribuesce a sadi in inimile copiiloru incredintiarea, cá pe acestu pamentu a munci este o datorie de care nu ne póte si nu trebuie sa ne scutéscă cele mai inalte positiuni sociale. Frumosu si nobilu scopu, potrivit intru tóte cu principiile dupa cari se cărmuescu societatile moderne.

Ilustr'a protectóre a acestui asiediamentu, M. S. Regina, spre a afirma cu mai multa tarie devis'a nobila: prin munca si invetiatura, a facutu se se inaltie nivelulu studiiloru si se se inzestreze Asilulu cu anexe profesionale, precumu atelierulu de tiesutu, unde fie-care dintre domniavóstra, scumpe domnisióre, ve deprindeti cu o veche industrie casnica, practicata odinióra in tóte familiile avute ale tieiei. Alaturi cu clasele se aude astadi ticanitulu suveiciloru, cari reamintescu vechile nóstre argele. Amu visitatu aceste argele si mi s'au împlutu inim'a de bucurie vediundu-ve tiesendu cu dibacie, scotiendu prin munc'a domnieloru-vóstre bucati de panseturi cu miile de metrii.

Pans'a tiesuta amu vediutu'o prefacuta in atâtea costume nationale, unele mai artisticu lucrate ca altele; amu vediutu ca ati reusitu a concura cu cele mai dibace dintre dibacele nóstre tierance.

Alaturi cu atelierule de cusutu amu vediutu productiunile floristice, ale picturei si desemuului, in care se deosebescu mai multe dintre domniavóstra. Langa pictura vedu inceputuri incuragiatóre de arta xilografica. Audu ca in anulu viitoru ve veti deprinde cu pictur'a pe porcelana.

Vedeti, scumpele mele domnisióre, ca amu dreptate: munc'a alaturi cu invetiatur'a este o nobila devisa a acestui stabilimentu. Insuflate de acestu nobilu principiu, nu me indoescu ca ilu veti propaga in familiile domuieloru-vóstre, că veti trambitia pe ori-unde veti trai: „munciti si ve luminati.“ Asia se faceti, asia se spuneti peste totu loculu si fiti incredintiati ca veti contribui la marirea si inflorirea iubitei nóstre patrii.

Se nu despartiti in inimile si cugetulu domnieloru-vóstre religiunea de invetiatura si de munca. Nu pierdeti din vedere, că moral'a intemeiata pe Sant'a Evangelie este temeli'a pe care trebuie se se razime ori-ce societate civilisata; ca in tíer'a nóstra religiunea si nationalitatea faeu una. Cautati dar a ve insufla in viatia de santele precepte ale moralei crescine.

Me simtiu fericitu, cá cu acésta solemnă ocaziune se aducu multumirile mele domniei-vóstre, domnule eforu si domnieloru-vóstre, domniloru profesori si dómneloru profesóre. In rezultatele dobendite aveti dreptu la o parte insemnata. Toti căti se interessédia de progresulu culturei, ve sunt recunoscatori.

Tînu a ve spune inainte de a ve primi cununile si premiele, se va siliti ca si pâna astadi spre a merita sacrificiele ce tíer'a face pentru a ve educa si a ve instrui, pentru a ve face demne de iubirea si parintesculu patronagiu alu M. S. Regina.

Se traiasca M. S. Regele si M. S. Regina.“

— Dominica, la 26 ale curente, s'au celebratu impartirea premiilor la seminariulu Nifonu Mitropolitulu. Solemnitatea a fostu presiediuta de către domnu ministru alu cultelor si instructiunei publice si P. S. Vicaru, alu mitropoliei represintandu pe I. P. S. Mitropolitu Primatu, care din caus'a de bóla n'a pututu lua parte la acésta serbare.

Dupa citirea darei de séma de către parintele directoru alu seminarului, unulu dintre epitropi, domnu professoru de universitate Gogu, a rostitu unu discursu, multumindu I. P. S. Mitropolitu Primatu si domnului ministru alu cultelor pentru deosebitulu interesu ce pórtă seminarului fundatu de Mitropolitulu Nifonu. P. S. Vicaru mitropolitanu intr'o alocutiune, dupa ce a comunicatu asistentiloru via parere de reu ce simte I. P. S. Mitropolitu Primatu fiindu impedicatu de bóla de a lua parte la acésta solemnitate, arata frumósele rezultate produse de acestu asiedimentu si da eleviloru sfaturi, punendu-le in vedere importanti'a misiunei preotului in societatea romana.

Domnu ministru alu cultelor si instructiunei publice, regretându lips'a fortiaa a I. P. S. Mitropolitu Primatu, a carui voce autorizata ar fi fostu ascultata cu fericire, multiamesce epitropiei presiedute de I. P. S. Mitropolitu Primatu pentru starea infloritóre in care a aflatu seminarulu Nifonu. Arata căta recunoscintia se datoresce fondatorului acestui asiedimentu, destinatu a forma preoti; pune in vedere eleviloru frumósa misiune ce au de îndeplinitu in societatea romana; face se résa legatura nedeslipita ce esista in Romani'a intre religiune si nationalitate.

Premiile s'au impartitu de domnu ministru alu instructiunei. P. S. S. Vicarul a impartitu premiantiloru anteiu premiele daruite de I. P. S. S. Mitropolitulu Primatu.

„Monit.“

— (Statistic'a agricola.) D. ministru alu agriculturii, comertiului si industriei, a trimisu dilele trecute o importanta circulara către toti prefectii, cu invitatiune de a aduna tóte datele statistice privitoare la starea agriculturii nóstre, si, in specialu, la starea recolteiloru in anulu acesta.

Noi, care de ani amu totu cerutu barbatiloru cari s'au stracuratu pe la fostulu ministeriu alu lucrariloru publice, agriculturii si comertiului, se publice regulatu o statistica agricola, care ne aru pune in cunoscintia de cea ce producemu si prin urmare de cea-ce dispunemu, nu putemu de cătu aduce felicitarile nóstre dlui Campineanu, care a luat serióre mesuri pentru organizarea unui serviciu de statistica agricola.

Era naturalu in adeveru că, mai inainte de a procede la mesurile generale de inbunatatirea agriculturii tierii, se cunóscemu starea actuala a acestei agriculturii si industriei, de a posede icóna a starei nóstre economice.

„Numai cu ajutorulu dateloru statistice dice circular'a dlui Campineanu se póte vedea starea

progressiva de desvoltare a agriculturii si industriei nóstre, numai prin ajutorulu cifreloru statistice putemu sci care e suprafati'a diverselor culturi ce ocupa terenulu nostru agricolu, care sunt fortie si conditiunile sale de productiune, sub raportulu in-tinderii teritoriului, alu populatiunei, etc. Negresitu că, in stadiulu de cultura in care ne aflamu, cu midiulócele restrinse de care dispunemu, ne e de-o camdata cu neputintia a cunósce tóte aceste lucrari intr'unu modu complexu; inse nu e mai puçinu adeveratu că, prin ajutorulu dateloru directe, putemu se ne procuramu óre-care seiintie: a cunósce anualu intinderea semenaturiloru, a diverselor cereale si plante, a cunósce aproximativu cuantumulu productiunei lor, pretulu productelor agricole si animale, numerulu si speti'a vitelor, a masineloru si instrumentelor agricole, numerulu fabricelor si industriiloru in tíera, cantitatea si valórea productiunei lor, tóte acestea nu sunt tocmai asia greu de realizatu“.

Circular'a invita cu multa staruintia pe prefecti de a face cá autoritatile respective se adune cu tóta esactitatea aceste date pretióre.

Felicitamu pe d. Ioanu Campineanu pentru acésta mesura atátu de importanta si atátu de multu reclamata de interesele nóstre agricole.

(„Cur. finan.“)

Bucuresci, 9/21 Iuliu. Starea actuala a instructiunei publice in regatulu Romaniei. Acei cari voiescu se cunósca gradulu desvoltarei invetiamentului publicu din Romani'a, nu'si voru pregeta de a citi cu luare-aminte doue acte mai noue, pe care le reproducemu si noi dupa „Monitorulu oficial“, crediendu că publicarea lor va interessa pe multi si anume pe aceia, carii sciu că scóle publice nationale romanesci s'au deschisu in Romani'a, numai ca de 60 ani încóce, éra nu de câte 3—400 de ani cá in alte tieri.

Mercuri, 29 Juniu, a avutu locu in sal'a Senatului din palatulu Universitatiei din Bucuresci solemnitatea distribuirei premiilor la elevii scólelor secundare si primare din Capitala.

Solemnitatea, presiediuta de către I. P. S. S. Mitropolitulu Primatu si de domnu ministru alu instructiunei publice asistatu de domnu secretariu generalu alu despartiametului, s'au deschisu la óra 1 prin imnulu ginteii latine, esecutatu de elevii scólelor secundare, acompianati de orchestra, sub conducerea domnului Vachmanu, directorulu conservatorului.

Dupe imnu, domnu B. Siaicariu, membru alu consiliului permanentu de instructiune, a cititu, in numele consiliului din care face parte, urmatorea dare de séma despre starea invetiamentului la finele anului scolaru 1882—1883.

Inaltu prea sfintite!

Domnule ministru!

Onorabile auditoru!

Dio'a candu se încoronédia munc'a tinerimei studióre, dio'a de serbatóre a scólei romane, este pentru consiliulu permanentu de instructiune o ocaziune de a'si da séma in publicu de progresele ce s'au facutu pâna acum in invetiamentulu nationalu, si de cele ce îi mai remanu se urmaréscă.

Fidelu interpretu alu credintieloru, observatiuniloru si dorintieloru consiliului, amu si anulu acesta distinsa onóre de a vorbi in numele seu, si darea mea de séma va fi cătu se póte de consciinciosa.

Incependu cu invetiamentulu primaru ruralu, temeli'a instructiunei publice cu deosebire intr'unu Statu ca alu nostru, in care trei din patru parti ale populatiunei sunt locuitori dela tíera, tînu se constatu cu satisfactiune, ca atátu sub raportulu numerului scóleloru, alu distributiunei lor, cătu si alu eleviloru si alu personalului didacticu, progresulu este simtitoru. Astu-felu: pe candu la 1864 scólele rurale din tóta tíer'a abia se urcau la 1'950 éra populatiunea scolaru la 60'500, astadi scolile rurale sunt peste 3'000; populatiunea scolaru aprópe 100'000, ceea ce face o crestere de 1'000 scoli si 39'500 elevi, in intervalu de mai puçinu de 16 ani. O atare crestere se póte urmari treptatu dela 1876 încóce.

Asia in anulu 1877 de si avemu o scadere de 113 scoli, asupra anului precedentu, numerulu populatiunei scolare in sa a crescutu cu 10'635.

In 1879 avemu unu escedentu in numerulu scóleloru de 269, éra in alu populatiunei de 2'838.

In 1880, escedentu in scoli 88, éra in populatiune 12'045; éra

in 1881, escedentu de 183 scoli, éra in populatiune de 8'197 asupra anului precedentu.

Cum se póte vedea din cresterea estrordinara a populatiunei scolare, infintiarea scoliloru in comunele rurale s'au urmatu dupa unu sistemu bine

hotărîtu în vedere cu trebuințele simțite, cu numărul locuitorilor și cu mijlocele de comunicațiune între diferitele catune cari alcătuiesc comunele existente; era principiul obligativității învățămîntului nu mai este iluzoriu în efectele sale. În ce mesura însă, ne lipsesc mijlocele de constatare. Pentru aceasta ar trebui se comparăm numărul elevilor cari frecuenta adînc școlile rurale, cu numărul elevilor în versta legiuată pentru a le frecuenta și cu numărul totale al locuitorilor. Dar recensământul populațiunii nu s'au făcut de cît o singură dată, în 1860, și atunci nu s'au deosebit numărul copiilor dela 2—6 ani și dela 6—14, pentru a putea pretui macar prin aproximatiune raportul între școlile existente și trebuințele populațiunii chemate se se folosească de densele. Resulta însă că: din 872'080 familii constatate în 1860 în tota țării (scotiindu-se cele 3 județe pierdute), aproape 90'000 elevi urmădia în școlile rurale, era restul pînă la 135'000 elevi frecuenta cele alte diverse stabilimente de învățămînt, ceea ce revine o proporție de 6'46.

(Va urmă.)

Sciri din strainatate.

În Egipt coler'a strabăt și în capital'a Cairo cu adevărată furia neaudită. În câte 24 ore au moritu între 21 și 23 Iuliu 418—473—495 oameni. Suburbie întregi au fostu desierate de locuitori cari au fostu stramutați departe în desertele africane; străde întregi sunt date în suburbii flacarilor. În alte 6 orasie moru mai cîte pușini, dara moru. Cu tôte măsurile severe coler'a dete și în trupele Angliei, din care cădiura victima unu oficiar și cîtiva ostasi, din care cauza regimentele au si fostu departate din capitala.

În alte vreo 8 orasie fur'a colerei s'a mai demolitu, mórtea inse totu mai secera cîte 5 pînă la 12 pe di. Vice-regele a mersu la Cairo, dara curendu s'a si intorsu la Alexandri'a.

Sciri politice positive lipsesc astadata.

Sciri diverse.

— (Societatea pentru fondul de teatru romanescu) isi va ținea adunarea sa generală din anul acesta în 6 și 7 Augustu st. n. la Lipov'a în Banatu. Program'a adunării subscrise de domnii Josifu Hosszu că presedinte și dr. Atanasie Marienescu că secretari stă pe dio'a 1 din 9, pe a dou'a din 7 puncte, partea cea mai mare cunoscută și din alti ani. Este prea de doritu, se si spera, că această adunare va fi cu atît mai bine cercetată, cu cît locul convenirei Lipov'a este situat fôrte bine între două țări, în distanție relative mici de Aradu, Temisiór'a, Lugosiu, Dev'a, Alb'a, Hunedór'a etc. etc. Se va da si balu si concertu.

— (Dela Lugosiu.) S'a publicat de cătra dn. vice-comite Simonescu sub dat'a din 10 Iuliu unu concursu de professura pentru catedr'a de limb'a si literatur'a romana la gimnasiul superioru din locu. Salariul este numai de 700 fl. v. a.; cu tôte acestea este fôrte de doritu că, dupa ce infintierea unui gimnasiu întregu romanescu în Banatu nici chiaru cu capitaluri proprie romanesce, nu se suferă cel pușinu la gimnasia magiare cum este si cel din Lugosiu situat în mijlocul romanimei, se fia denumitu unu professoru de limb'a si literatur'a romana, calificat din tôte punctele de vedere si anume care se cunósca perfectu limb'a romanésca în stadiul actualu alu dezvoltării si învîturii sale, se nu se întemple batjocur'a si insult'a ce se face limbii romanesce de ex. la Dev'a, unde cu tóta insistență a romanilor de acolo, ministrul nicidecum nu voiesce se denumésca la limb'a romana pe vreunul literat romanu, preparat de ajunsu pentru o catedra că aceea, ci limb'a noastră ajunsese pe man'a unui neromanu, care nu o scie si numai cît isi batea joc de ea, era acuma se pare că la școl'a reala nici nu se mai propune. Mai mare insulta nici că se pôte face locuitorilor acelu comitat.

— (Fanatismu turbatu.) În satulu Banila din Bucovin'a jidovii au batutu cu pietrii pe unu altu jidovu agentu alu firmei Jacobu Weiss, din cauza că acela cutediă se tréca prin acea comuna în dio'a de Sambata calare. Nefericitulu plinu de sange scapă cu viétia numai cu ajutoriulu energiosu alu sateniloru crestini.

— „Luminatoriulu“ din Temisiór'a Nr. 53 din 6/18 Iuliu a. c. are acestu apelu adresat locuitorilor romani:

Romani, cetiti foi romanesce. Timpulu presentu este fôrte criticu, adimane se va nasce o situatiune ne mai pomenitu de grea pentru romani si acesti'a numai si numai prin jurnale romanesce se voru poté orientá cu privire la situatiunea lor si la sôrtea ce li se croesce pe venitoriu. Tôte celelalte foi, de alte limbi, din patria, avendu alte interese si alte scopuri, pe romanu nu-l voru informá întru interesulu seu, nici 'lu voru conduce pe calea adevărată. Prevedindu si simtindu noi această, ne înfioram candu vedem atîtă inertiă si nepăsare la poporulu romanescu. Ca de esemplu vomu citá aici Secusigiulu. Acolo locuescu cam 200 de nemti, toti „jeleri“ adevăratu nu au posesiune mai mare, de cît cîte o casutia, si totusi acesti oameni sermani au abonatu si cetescu 30 (treideci) de esemplarie din o unica fôia nemtiésca: dintre romanii din aceeași comuna cam 2400 la nr, oameni cu posesiuni dela 8 jughere pînă la 120 și la 150 de jughere de pamentu, plugari cari lapeda banii cu gramad'a pe nebunii, nu este unu unicu sufletu de omu, carele se posiedă o o unica fôia romanésca! Asia este d. e. B. Comlosiulu, Toraculu mare si micu, San. Nicolaulu Mare, Satu-Chinezulu si multe altele, comune atît de puternice, curatu romanesce sêu în preponderanția romanesce, comune ca si cari alte natii nu au în Banatu, si ar trebui se fie totu atâtea, focularie nationale; oameni bogati mari, cu avere de cîte 400 jughere de pamentu, știu carte, dar pentru lumea întregă nu ar abona unu micu jurnal romanescu; nu au zel, nu au pricepere, nu au inima pentru o onorabilă întreprindere natională, pentru o fapta cît de mica natională, ci numai cu gur'a se mandrescu, neobservandu amar'a lor retacire si cutopire. Cunoscem nemti în Banatu, plugari simpli, cari tînu si cetescu cîte 4—6 foi nemtiesci, foi mari scumpe, cîte cu 24—30 fl. la anu, era o fôia mai mica, ce apare în Timisióra, redactată de popi nemtiesci, întru orbirea poporului nemtiescu, inca numera 3000 de abonenti, numai plugari nemtiesci din Banatu, pînă candu ai nostru plugari neci din 3000 unulu nu tîne neci cetesce cutare fôia romanésca. Li e téma, dupa dis'a unui popa, că se va învîtu redactorulu. Preotimea si învățătoria romana, fia disu întru onórea si laud'a lor, din pușinulu lor avutu jertfescu si sustînu cum potu, cîte o fôia romana, dar plugarii, „bogatasii“ romani, nu simtiescu de felu acestu deobligamentu moralu, ci astépta toti mura în gura, dela altii. N'ar crede omulu în d'ale d'acestea, si totusi, dorere, ele sunt purulu adevăru. Între „bogatasii“ nostri nu este picatura de simțiu de sacrificiu, pentru interesu comunu nationalu; — exceptiune potu face, pe cît scim noi, dóra 3 dintr'o mie — ci numai candu ii belesce cineva, atunci platescu că vitele, ba devinu si coldusi. Dovéda că cei ce traiescu între ei, nu-i luminédia. Dar — ore pînă candu totu-asia?! Pînă candu se jertfésca totu si tôte numai întieleginti'a romana si poporulu bogatu nimicu, absolutu nimicu?!

Sciri economice mai generali.

(Urmare.)

Solnoc-Doboca din 6 preturi, Desiu, Gherla, Ilonda, Kechesiu, Lapusiu, Garbau. Raporturi, care si contradicu fôrte multu unele la altele, în cît voindu a le impaca unele cu altele, ar esi din ele, că în una parte a comitatului va fi aproape fomete, în alt'a mare abundanția. Se pôte o diversitate atît de mare? În interesulu locuitorilor aceluasi comitat rogăm pe domnii economi independenti, sau si pe alti domni cari pórta pên'a, că se nu si pregete a descrie starea economica actuală din acelea tînuturi asia cumu se va fi aflandu ea acuma, între 20 și 27 Iuliu. Informatiuni de acestea din ori-care comitat sunt de o mie de ori mai bine venite pentru publicu, decît atâtea certe personale, uneori numai de lana caprina, întinse pe cîte 2—3 côle. Diariile germane si magiare au mai pe fia-care di rubrice permanente, deschise în adensu numai pentru sciri economice. Hei, bine mai știu altii, care este cea mai întielépta politica pentru popor: a îngriji se aiba pâne buna si de ajunsu, pentru-că dupa aceea se póta merge si la biserica cu spiritul linistitu, că se asculte si cuvintulu lui Ddieu, era nu se'lu lasi peritoriu de fôme si se credi că dacalu vei indopa cu idei transcendentali, ti-ai implinitu datori'a. N'ai facutu nimicu, decît l'ai aruncatu în desperatiune.

Turda-Ariesiu în 4 preturi. Raporturi în doi peri: bine, reu, ba reu, ba bine. Rogarea noastră de mai susu o adresăm si cătra confratii carturari din acelu comitat, anume dela Turda, Ceanu, Jar'a, Campeni etc.

Comit. Odorheiu (secuiescu) din 3 preturi. Preste totu se credea pe la 30 Iunie că va fi o recolta de mijlocu, dara primaverile au întârziat si pe acolo.

Scirile economice din comitatele Ungariei cîte eramu se mai publicam de pe la începutulu lui Iuliu le sistam, din cauza că de atunci a înaintat secerisiulu, s'a începutu trieratul si este multu mai bine că se asteptam rezultatulu acestuia, dupa care vomu continua cu informatiunile, de care inse diariile din Ungari'a pînă acuma nu prea au mare bucuria, că-ci recolt'a nu va fi nici că cea din 1882. În Transilvani'a se spera mai preste totu secerisiu de mijlocu.

Spre sciintia.

Comitetulu subscriscu instituitu pentru îndeplinirea celor de lipsa pentru primirea domnilor oșpeti, cari voru lua parte la adunarea generală a „Asociatiunii pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu din Transilvani'a“, ce se va ținea în Brasiovu în zilele de 17, 18, 19 și 20 Augustu st. v. isi ia voia prin această a rugá pe toti acei domni si dómne, ce au de gandu a asista la această adunare generală, se binevoésca a-o face această cunoscutu pînă cel multu în 10 Augustu st. v. dlui avocat Nicolae Strevoiu, presedintele comitetului, strad'a Scheiloru Nr. 146.

Brasiovu, în Iuliu 1883.

Comitetulu de primire.

Urmatoriulu anuntiu bibliograficu

primindu'lu, grabimu a'lu publica în interesulu tuturor locuitorilor cîti au pusci si cîti ambla la venatu.

Avisu pentru primariile comunale si proprietarii de pusci.

Articululu de lege XXIII 1883 despre darea pentru pusci si darea de venatu a intratu în vîgore de lege cu prim'a Iuliu 1883.

Prin această lege sau înlocuitu dispositiunile positive de pînă acuma cu altele nouă esentiali si diferite de cele anteriori, care impun primariilor comunale si proprietarilor de pusci în modu preceptiv datoriintie speciali în termeni preclusivi.

Spre înlesnirea priceperii dispositiunilor legii celei nouă împartasim publiculu nostru, că primul vice-not. alu comitatului Sibiiu d. Moise Branisce de comandata a tradusi în limb'a germană „Ordinatieuna circulară“ a înaltului Ministeriu de finanție din 25 Iunie 1883 Nr. 39 280 privitoare la introducerea articolului de lege XXIII 1883 despre darea pentru pusci si darea de venatu dinpreuna cu instructiunea emanată la această lege, adaugată în forma de note dupa textu la respectivii paragrafi, cu 15 formularie, care se pôte procura din tipografi'a lui Adolf Meltzer în Sibiiu la recercarea regiului inspectoratu de dare cu pretiulu de 40 cr.

Nr. 992/1883.

(170) 3—3

Publicatiune.

Din partea primariei comunale subscrise se face publicamente cunoscutu, precum că în 6 Aug. 1883 înainte de amiazi la 10 ore în cancelari'a comunală a comunei Cugieru prin licitatie publică se voru esarendá pe timpu de trei ani 1884, 1885, 1886 drepturile regale ale comunei Cugieru.

Pretiulu esclamei va fi arend'a din anulul curentu, care e:

1. A dreptului de crismaritu 4601 fl.
2. A dreptului de moraritu în mór'a cu una róta 541 fl.
3. A dreptului de moraritu în mór'a cu două rôte 1185 fl.
4. A dreptului de adunatu de vama în tergulu de septemana 241 fl.
5. A dreptului de venatu 12 fl.
6. A dreptului de pescuitu 30 fl.

Conditiiunile de licitatie în orele oficiose se potu vedé în cancelari'a comunală.

Primari'a comunală.

Cugieru, în 6 Iuliu 1883.

Procopiu Herlea,
not, comunalu.

G. Dublea,
jude.

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu**
Tipariulu lui **W. Krafft**.